

Slagelse, 2005-08-17

Ellen Bastholm
Rektor og konsulent

Til: Globaliseringsrådet.

Oplæg vedrørende uddannelserne i Danmark set i lyset af vidensamfundets krav og globaliseringens krav.

Artiklen vil bestå i to afdelinger. Den første afdeling beskæftiger sig med de overordnede rammer for et moderne, konkurrencedygtigt uddannelsessystem.

Den anden del af artiklen vil derfor i korthed forsøge at pege på en række løsningsmodeller for de forskellige trin til et uddannelsessystem således at man kan honorere de generelle krav:

Folkeskolen, ungdomsuddannelserne og universiteterne samt de øvrige overbygningssuddannelser.

Overordnede rammer

Det er naturligvis for det første interessant at se på værdier og målsætninger i og for et uddannelsessystem.

Når det gælder målsætningerne har regeringen i et oplæg til Globaliseringsrådet angivet at man ønsker sig at flere unge gennemfører ungdomsuddannelserne samt at flere unge gennemfører videregående uddannelse. Fine mål om inden 2015 at have opnået at 95 procent af de unge gennemfører en ungdomsuddannelse og 50 procent af de unge gennemfører en videregående uddannelse. I virkeligheden kan man her diskutere, om regeringen er ambitiøs nok. Om det burde være op mod 70 procent af de unge, der gennemfører en videregående uddannelse?

Folkeskolen skal ifølge regeringen fungere under nye præmisser og skal naturligvis lære alle i skolen at læse, skal øge fagligheden, skal indstille sig på en situation, hvor hovedformålet er at sørge for, at de unge er velkvalificerede til at gå videre i uddannelsessystemet for at opnå yderligere uddannelse. I forhold til disse overordnede målsætninger foreligger der naturligvis en række delmålsætninger.

Værdierne er ikke i det nævnte oplæg taget med i betragtningerne. Her foreligger der naturligvis også en række indlæg fra regeringens side.

De værdier, jeg vil pege på som væsentlige indebærer på mange måder et paradigmeskift, idet værdierne må ses tydeligere i relation til globalisering og vidensamfundet.

Værdier i uddannelsessystemet I Danmark:

- ***Alle uddannelser bliver videnskabsbaserede.***
- ***Symbolanalyse***
- ***Mobilitet***
- ***Samarbejde***
- ***Konkurrence***
- ***Eliteorientering***
- ***Uddannelserne tilvejebringer social og kulturel kapital til elever og til de studerende.***

Målsætninger for uddannelsessystemet i Danmark:

- ***Uddannelsesniveauerne op over hele linien.***
- ***Gennemførelsesprocenterne øges radikalt.***
- ***De personlige kompetencer får stor styrke.***
- ***De almene kvalifikationer og de almene kompetencer får afgørende plads.***
- ***Uddannelse, forskning og udvikling ses som et samlet hele, hvor potentialet skal øges radikalt, herunder at afstand mellem grundforskning og anvendt forskning nedbringes.***

Uddannelsesinstitutionernes rolle bliver i en sådan proces udvidet og forstærket i forhold til nu. Skal der f.eks. arbejdes med videnskabsbaseret undervisning vil kravene til arbejdsformer og indlæringsformer øges og man vil i systemet skulle demonstrere en evne til f.eks. at lade indlæringen foregå på op mod fire forskellige niveauer og hvor det fjerde niveau vil indebære for elev eller studerende en evne til at fremstille genuint selvstændigt, genuint nyudviklet fagligt materiale. Nogle uddannelsesteoretikere kalder et sådant niveau for 4.ordens viden og karakteriserer resultatformen til at være kultur. (Lars Quortrup, Det lærende samfund, Gyldendal 2001.)

Men i begrebet om det videnskabsbaserede ligger der også en klar accept af, at der i skolen, i ungdomsuddannelserne skal arbejdes med tre forskellige videnskabelige fremgangsmåder: Den humanistiske, den samfundsvidenskabelige og den naturvidenskabelige og at elev og studerende skal forsynes med viden, færdigheder og metode indenfor alle tre videnskabssyn..

Skal skolen tilvejebringe social og kulturel kapital for alle studerende, men især for de studerende, der på grund af opvækstvilkår kan stå i en underskudssituation, ja så må der forefindes gode rammevilkår kulturelt set i studiemiljøet – der må være oprettet et campus med

et miljø, der udfordrer og stimulerer til maksimal grad af studieaktivitet og maksimal grad af arbejde med et personligt projekt.

Man kan pege på, at skal institutionerne løfte værdier og målsætninger som de skitserede vil institutionerne i mange henseender blive såvel kulturbærende som kultur skabende.

Institutionerne vil blive til videnvirksomheder med hvad dertil hører af udvidet brug af IT, uddannelsesinstitutionerne vil skulle positionere sig i internationale netværk og de vil også i forhold til den aktuelle situation indgå i en skærpet konkurrencesituation indbyrdes.

Stor grad af forskningsmæssig formåen både med hensyn til grundforskning og med hensyn til anvendt forskning, stor grad af udviklingsformåen, høj produktivitet ved mange studerende, høj effektivitet, udstrakt grad af etik, stort socialt ansvar vil være nogle af de parametre, man kan forestille sig vil få øget betydning i en ny, skærpet konkurrence institutionerne imellem.

Hvad skal der ske på de forskellige niveauer i uddannelsessystemet.

For at omsætte overordnede meget ambitiøse krav til uddannelsessystemet må man i de forskellige led se på og formentligt ændre en række forskellige forhold:

En folkeskole, hvor alle lærer at læse, alle kan skrive, alle kan kommunikere et budskab klart, alle kan regne, for nu at tage basisfærdighederne først, stiller krav til:

Læreruddannelsen

Ledelsen i Folkeskolen

Evalueringskultur i skolen

Test undervejs i forløbet

Skolestart

Forældrene – kontrakter eller noget lignende

Vejlederfunktionen i skolen

Produktiviteten og arbejdsmiljøet i skolen.

En ungdomsuddannelse, der kan sørge for, at flest mulige unge kan komme i gang i videregående uddannelse stiller krav til sektoren om:

En styrket faglighed, hvor det videnskabelige grundlag bliver ydermere klart – bl.a. igennem naturlig anvendelse af videnskabelige metoder og videnskabelige teorier.

Avanceret brug af forskellige arbejdsformer herunder at arbejde på omtalte fire forskellige niveauer med det faglige stof.

Netværksskoler, der kan tilgodese kravene fra globaliseringen og kan tilgodese en række af de parametre, der er videnssamfundets, om åbenhed, om videnudveksling, om videnbearbejdning, om videnproduktion..

Partnerskaber med private virksomheder, hvor der blandt andet kan arbejdes med innovation, forskning og udvikling i relation til konkrete opstillede projekter og hvor prøveformen kan være graduate exam, dvs. hvor produktet afleveres i autentiske rammer..

Mentorordning i relation til hver enkelt elev, der sikrer at hver enkelt elevs udviklingsformåen personligt og fagligt bruges bedst muligt.

Samarbejder med de videregående uddannelser, der sikrer den naturlige faglige progression samt sikrer, at den enkelte elev vil få maksimale handlingsmuligheder og maksimal indsigt i forhold til de videregående uddannelser.

En skolekultur, der sikrer at der i miljøet kan kompenseres for eventuel manglende social og kulturel kapital hos hver enkelt elev.

En videregående uddannelse, der skal rumme op mod 70 procent af ungdomsårgangen til yderligere uddannelse vil stille krav på flere forskellige leder:

Bachelor – uddannelserne bør styrkes og der bør etableres relativt nemme indgange til disse. Adgangsbegrænsningen flyttes til efter bachelor – uddannelsen og til den overbygning, der eksisterer på bacheloruddannelsen.

Masseuniversitets pædagogik og undervisning bør styrkes, således at der også her kan arbejdes på fire forskellige niveauer med den faglige indlæring og således at studiemiljøet får oplagte kvaliteter med campus, med faglige og kulturelle rammer, der sikrer fine afsæt for yderligere udvikling af personlige og almene kompetencer.

Der etableres iværksættercentre, hvor de studerendes tilbøjeligheder til at søge over mod selvstændig erhvervmæssig virksomhed kan blive udviklet og afprøvet.

Universiteterne har globale netværk, der på snilde måder tillader en høj grad af studenterudveksling, tillader studieophold på netværksuniversiteterne, appellerer til etablering af sammenlignelige uddannelsesforløb og sammenlignelige prøveformer. Men også netværk, der ansporer de danske universiteter til at etablere sig på eliteniveauer for at kunne måle sig med eventuelle netværksinstitutioner på et sådant niveau og for at man i DK kan forfølge intentionen om at høre til blandt verdens bedste uddannelsessystemer.

Partnerskaber mellem private virksomheder og universiteterne sikrer, at der kan etableres et stort felt for anvendt forskning og dermed et stort felt for et antal PHD studerende.

Vejledningsfunktionen udbygges, således at der også på universitetet i perioder kan blive tale om mentorordninger, der sikrer maksimale muligheder for personlig og faglig vækst.

Evalueringskulturen udbygges og cementeres også igennem udstrakt brug af en række akademiske parametre, der undervejs i studieforløbet kan demonstrere for den studerende de reelle muligheder i forhold til en videre akademisk karriere.

Sommeruniversiteter giver færdigt – uddannede efteruddannelses muligheder og styrker universitets forankring i problemstillinger og faglige temaområder af rækkevidde for regionens virksomheder og institutioner.

Opsamlende.

Det drejer sig ifølge mine betragtninger meget om 2 forhold, når man skal forbedre uddannelsessystemet:

- a. Det drejer sig om værdier
- b. Det drejer sig om ambitionsniveau.

Det vil kræve meget at omsætte værdierne i alle led af uddannelsessystemet. Tænker man folkeskole vil det således kræve ikke så lidt. Videnskabsbaseret, symbolanalyse er to sider af samme sag.

Og det går det fint med i folkeskolen, når man tænker matematik. Men de humanistiske fag og de samfundsvidenskabelige fag arbejder slet ikke med samme metodiske overblik, samme stringente begrebsapparat. Og rummeligheden i folkeskolen går fløjten, når man ikke kan inddrage eleverne i fagene ud fra fremlagte metode, fremlagte fremgangsmåder. Karakter-

analyserne af de forskellige folkeskoler viser med stor tydelighed, at det er skoler, der rummer elever med spinkel social baggrund, der oplever de største problemer. Elever fra socialt udsatte miljøer vil ikke møde frem med redskaber til at formulere personlige holdninger, redskaber til at systematisere viden etc. Derfor videnskabeligheden, derfor en stærkere faglighed, der giver fundament til at udligne for manglende social og kulturel kapital. (Bourdieu)

Og vidensamfundet stiller i sig selv krav op til en stærkere faglighed. En kompleks verden kan kun forstås og begribes, hvis man anvender den rette optik og hvis man er i stand til at skifte optikken ud.

Læreruddannelsen er derfor om noget omdrejningspunktet for at opnå den nødvendige standardforbedring af folkeskolen og det bliver interessant at se regeringens nye forslag om opdeling i de små og de store elever. Væsentligt er det, at det bliver en ny form for faglighed, der kommer til at udgøre udgangspunktet for alle lærerstuderende.

Koden til at opnå, at flere og flere elever når et højere fagligt niveau og koden til at ingen elev lades i stikken som funktionel analfabet ligger præcist her.

At der så er mange andre forhold, der også skal være i orden i skolen: Velfungerende ledelse, god organisation – tæt sammenhængende struktur, stor brug af IT etc. er forhold, der skal lægges til her.

Alle punkter i det ovenstående kan uddybes og perspektiveres. Men hensigten har være her at præsentere, hvad nogle væsentlige intentioner kunne bestå i.

Ellen Bastholm, Slagelse, 2005-08-17.